

larib. et c. *Cum jamdudum*. 18. de *Præbend.* cum similibus. Quomodo autem hæc regula concordari debeat cum regula 64. juris in 6. « Quæ contra jus fiunt: debent utique pro infectis haberi: » ex professo dictum est supra lib. I. tit. II. de *Constitutionibus*. § 11. n. 245. 246. et seqq.

55. *Quando prælatus male repudiavit legatum, potest Ecclesia graviter læsa petere restitutionem in integrum.* — Resp. III. Insuper, quando prælatus absque justa causa repudiavit legatum Ecclesiæ factum, potest Ecclesia exinde graviter læsa petere beneficium restitutionis in integrum. Ita rursum communis. Nam, quod beneficio restitutionis in integrum gaudeant Ecclesiæ, monasteria, aliaque loca pia, quando in suis bonis vel juribus graviter læsa fuerunt; patet ex dictis supra lib. I. tit. XLI. § 2. n. 32. 33. et seqq. ubi plura de hoc.

TITULUS XI.

De his quæ fiunt a majori parte Capituli.

1. *Ratio continuationis rubricarum.* — Viso de his, quæ possunt fieri a prælatis cum vel sine consensu capituli: merito subjungitur Rubrica præsentis tituli, pro praxi quotidiana scitu summe necessarii, quid videlicet possit fieri a toto aliquo capitulo, sive Ecclesiarum cathedralium, sive aliarum inferiorum; et quid juris, si ipsi capitulares varient in suis votis. Hinc sit

I.

DE CAPITULO, EJUSQUE CONVOCATIONE.

2. *Nomen capituli varias habet significaciones. Et quomodo accipiatur quoad propositum?* — Quæritur I. Quid nomine *Capituli* intelligatur, quique ad illud spectare dignoscantur? Resp. I. *Capituli* nomen varias habet significaciones: in proposito tamen sumitur pro ipso canonicorum (vel Regularium) collegio, seu pro ipsis canonicis in unum congregatis. Ita Joan. Andreas in c. *Capitulum*. n. 3. de *Rescript.*; Joan. Calvinus in *Lexico Juridico*. vers. *Capitulum*, et alii. Prima pars patet ex illo vulgato versiculo, quo dicitur de capitulo: « Distinguit, minuit, locat, et

collectio fertur. » Imprimis enim capituli nomen accipitur, prout « distinguit » unam materiam ab alia; et sic dicuntur « Capitula decretalium. » Secundo, Capitulum sumitur pro parvo capite: et sic *minuit*. Tertio *locat*, quatenus Capitulum significat locum, in quo canonici congregantur, resque capitulares firmantur: ut c. *In causis*. 30. de *Election.* ibi: « Qui remanserant in capitulo. » Quarto tandem modo, et quantum ad propositum, accipitur capitulum pro collectione, seu congregatione personarum ecclesiasticarum; puta canonicorum, vel regularium, in unum, seu capitulariter congregatorum: ut c. *Capitulum sanctæ crucis*. 30. de *Rescript.* et alibi, juncta rubrica præsentis tituli. Et per hoc patet altera pars conclusionis.

3. *Ut quis ad capitulum spectare dignoscatur, debet esse subdiaconus. Quod limitatur.* — Resp. II. Ut quis cæteroquin divinis officiis deputatus, spectare dignoscatur ad capitulum Ecclesiæ cathedralis, vel collegiæ sæcularis, aut regularis, vocemque in capitulo habeat, requiritur, quod sit in sacris ordinibus constitutus, atque ad minimum subdiaconus existat. Textus est in Clem. 2. de *Ætate et qualitat.* etc. quæ fuit innovata per concilium Tridentinum, sess. 22. cap. iv. de *Reform.* Quanquam hinc excipiendi sint ordines militares, utpote divinis officiis specialiter non deputati: necnon moniales, quæ propter sexus fragilitatem non sunt capaces sacrorum ordinum, et tamen possunt celebrare sua capitula: prout notat Glossa, in cit. Clem. 2. *Mancipati*; estque jam dictum supra lib. I. tit. XIV. de *Ætate et qualitate*, etc. n. 17. et 18.

4. *Debet etiam esse canonicus, et habere vocem in capitulo. Capitulum constituitur ex solis canonicis.* — Resp. III. Insuper, ut quis censeatur esse de capitulo Ecclesiæ cathedralis, vel alterius, non sufficit, quod sit constitutus in sacris ordinibus, eidemque Ecclesiæ quomodocunque deserviat; sed requiritur ulterius, quod sit canonicus, vocemque habeat in capitulo. Ita Abbas, c. *Scriptum*. n. 4. de *Election.* asserens, quod canonici tantum faciant capitulum, et unum corpus cum episcopo. c. *Novit*. 4. de *his quæ fiunt a prælatis*, etc. nisi aliud habeat consuetudo. Barbosa de *Canonicis*. cap. xxxvii. n. 15. asserens, quod ex solis canonicis capitulum constituitur; atque pro hoc suo dicto allegans Rotam, decis. 708, part. II. *Recent.* et aliam Rotam in Hispalens. præminentiarum. 4. julii 1625,

coram Rev. D. Coccino, plures auctores. Hinc clerici beneficiarii, aliique non canonici (sub his etiam comprehendendo præpositos, quando alias non sunt canonici, juxta Abbatem loc. cit.) qui Ecclesiæ cathedrali, aut collegiæ, in celebratione missarum, choroque assistunt, non sunt de capitulo ipsius. Quinimo alicubi, ac præsertim in Germania, etiam canonici supernumerarii (alias *Domicellares* nuncupati) non pertinent ad capitulum, et proinde neque ad istud sunt vocandi: quia videlicet ante obtentam præbendam non consueverunt habere vocem in capitulo.

5. *Appellatione Capituli proprie non venit prælatus, puta episcopus, abbas: bene tamen decanus.* — Quæritur II. An appellatione capituli veniat prælatus? Resp. nomine *Capituli* proprie non venit prælatus, puta episcopus, vel abbas: bene tamen decanus. Ita Glossa in Clem. 2. §. *In eisdem. de Ætate et qualitat.* etc. Abbas, c. *Post electionem*. n. 8. et 9. et Barbosa, ibid. n. 3. de *Concession. præbend.*; Pirhing, h. t. n. 1. et alii; contra card. Tuschum litt. c. concl. 46. et Ancharanum, consil. 248. n. 12. Ratio prioris partis est, quia jus prælaturæ, est jus distinctum a jure capituli; uti patet ex toto titulo, *Ne Sede vacante*, etc. Simulque prælatus et capitulum, sunt diversa: unde etiam sub diversis titulis de eisdem agitur, nimirum tit. X. *De his, quæ fiunt a prælatis*, etc. et præsentis tit. XI. *De his, quæ fiunt a majori parte capituli*. Altera pars ex eo probatur: quia decanus proprie est pars capituli. Glossa, et Abbas, c. *Post electionem*. 7. n. 9. de *Concession. præbend.* et alii. Atque in toto, partem non est dubium contineri: ut inquit reg. 80. jur. in 6. *Accedit*, quod in cit. c. *Post electionem*. 7. § *Cum igitur. de concession. Præbend.* litteræ ad capitulum directæ, in quibus nulla fiebat mentio de decano, nihilominus affecerint decanum; prout contra mentem capitularium, resolvit Pontifex ibidem. Et hinc Glossa, ibid. vers. *Nullatenus*, inquit: « Nec erat necesse, facere mentionem de parte, id est de decano: cum pars teneatur in toto, can. *Legimus*. dist. 93. » et alibi.

6. *Solvitur instantia, concluditur quod large loquendo, et in materia favorabili, etiam prælatus comprehendatur nomine capituli.* — Objicies contra priorem partem conclusionis. Prælatus et capitulum faciunt unum corpus, seu unam Ecclesiam, c. *Novit*. 4. de *his, quæ fiunt a prælatis*, etc. ergo nomine capituli

etiam comprehenditur prælatus, puta episcopus, vel abbas. Resp. neg. consequent. Quinimo, ut notat Glossa, in cit. Clem. 2. vers. *In eisdem.* et Abbas, ibid. num. 15. de *Ætate et qualitat.* potius ex hoc desumitur contrarium: nam prælatus hoc ipso, quod sit talis, est superior capitulo; et consequenter sub hujus nomine nequit comprehendendi. Et hoc procedit proprie loquendo, ac materia strictæ interpretationis, arg. c. *Cum Cleric. de Verb. signif.* nam in quadam large verbi significatione, atque in materia favorabili, nomine *Capituli* etiam comprehenditur prælatus, veluti caput ipsius principale; fatetur Glossa, in cit. Clem. 2. vers. *In eisdem de Ætate et qualitat.*, etc. et Abbas d. c. *Post electionem*. n. 8. et 9. de *Concession. præbend.* Et forsitan istud ultimum intenderunt auctores, supra n. 5. in contrarium allegati.

7. *Convocatio capituli pertinet ad præsidem ipsius. Talis respectu canonicorum de consuetudine est decanus.* — Quæritur III. Ad quem spectet convocatio capituli, quique ad illud sint vocandi? Resp. I. Convocatio capituli facienda, quandocunque Ecclesiæ servitio videbitur, pertinet ad præsidem ipsius. Barbosa, tract. de *Canonic. et dignitat.* cap. xxxv. n. 1. Et talis præses capituli respectu canonicorum de consuetudine solet esse decanus: haud obstante, quod archidiaconatus, spectato jure communi, sit prima dignitas post pontificalem; sicque potius ad archidiaconum, tanquam ad majorem pertineret convocare capitulum, arg. cap. i. de *Offic. archidiacon.* et citatis pluribus aliis notat Fagnanus, c. *Ut Abbates*. n. 26. et 27. de *Ætate et qualitat.* In defectum autem decani, seu alterius, ad quem id spectat de jure vel consuetudine, potest capitulum convocari ab antiquiore Innocentius, in cap. i. et Abbas, ibid. n. 4. de *Majoritat. et obed.* Fagnanus, c. *Quia propter*. n. 75. de *Election.* Episcopus etiam potest capitulum convocare, atque vota exquirere, et juxta ea concludere, quando canonicis aliquid habet proponere ad deliberandum, quod ad suum, vel suorum commodum non spectat; verum absente episcopo omnino hoc ab iis, ad quos hoc de jure, vel consuetudine spectat, perficiatur; nec ad id vicarius episcopi admittatur: prout in terminis statuit concilium Tridentinum, sess. 25. cap. vi. de *Reform.*

8. *Ad capitulum extraordinarium sunt convocandi capitulares præsentis. Et quid de ca-*

pitulis ordinariis? — Resp. II. Capitulares illos, qui sunt præsentés in loco esse convocandos, atque citandos, quando capitulum extraordinarium celebratur, nemo dubitat. Et additur, « extraordinarium: » nam in capitulo ordinario sibi canonicus imputet, si eo absente, seu potius interesse nolente, aliquid capitulariter tractetur, atque decidatur, saltem loquendo de negotiis ordinariis, minusque arduis. Quando autem in capitulo ordinario tractandum assumeretur negotium arduum, atque de jure requirens convocationem capituli; singulis capitularibus id prævie indicandum, eorumque citatio facienda foret: alioquin enim, etsi scirent, hodie v. g. futurum capitulum ordinarium, nescirent tamen, in eo tractandum esse negotium tam arduum, ac de jure requirens citationem singulorum, cujus decisioni forsitan etiam ipsi interesse voluissent, si illud tractandum fore præcognovissent. In quo tamen puncto cumprimis attendenda erit antiqua, et laudabilis consuetudo cujuslibet Ecclesiæ, juxta generalia juris principia de consuetudine tradi solita.

9. *Si capitularis legitime citatus interesse noluerit, valet electio, vel alius actus capitularis cæterorum. Non tamen licitum est cuipiam canonico, ordi arie abesse a capitulo.* — Porro, si quis capitularium legitime citatus sponte capitulo interesse noluerit, valet electio, vel alius actus capitularis a cæteris præsentibus canonice peractus, arg. c. *Quia propter. 42. de Election.* ibi: « Et volunt — interesse; » estque uberius dictum supra lib. I. tit. VI. *de Electione.* § 5. n. 117. Verum cessante justo impedimento, atque extra tempus permissæ a concilio Tridentino trimestralis absentiæ, non est licitum cuipiam canonico, ordinariè abesse a capitulis: nam munus canonicorum non solum in residentia personali; atque servitio Ecclesiæ, et chori, veluti officio eorundem præcipuo consistit; sed etiam includit rectam administrationem, et gubernationem rerum corporalium: prout uberius hanc canonicorum obligationem interessendi capitulo, declarant Barbosa, cit. tract. *de Canonicis.* cap. XL. n. 1. et seqq.

10. *Canonici absentes, in quibus casibus debeant vocari ad capitulum?* — Resp. III. Quantum attinet canonicos absentes, communiter respondent doctores cum Glossa, magistrali in cap. II. vers. *Ipsorum. de Testibus,* in 6. quod absentes ad capitulum necessario non debeant vocari, nisi in tribus

casibus: Primo videlicet, in electione, c. *Quia propter. 42. de Election.* cum similibus: Secundo, in receptione canonicorum, et præbendarum collatione: nisi aliud habeat consuetudo Ecclesiarum, text. clar. c. *Cum in Ecclesiis, 33. de Præbend.* in 6. Et tertio in cessatione a divinis c. *Quamvis. 8. de Offic. ordinar.* in 6. Ita Abbas, c. *Cum ex injuncto.* n. 10. et Innocentius, Fagnanus, ibid. n. 52. *de Novi oper. nuntiat.*; Barbosa, d. tract. *de Canonicis,* cap. xxxix. n. 1. allegans alios. Quamquam hi ipsi Auctores citatam Glossam extendant ad omnes consimiles casus, ac generaliter addant, quod, ubicunque negotium est arduum et grave, semper absentes vocandi sint. Intellige, quando istud commode fieri potest, et non est periculum in mora, nec alicubi habetur consuetudo in contrarium: nam circa hoc attendendas esse consuetudines Ecclesiarum, monet Glossa, c. *Quamvis.* vers. *Evocandi de Offic. ordinar.* in 6; Barbosa, loc. cit.; Engel, h. t. n. 2. et communis aliorum. (ADNOTATIO XII.)

§ I.

DE ACTIS CAPITULARIBUS, HORUMQUE REQUISITIS, ET VALORE.

11. *Ut quid censeatur capitulariter actum a toto capitulo, collegio, etc., atque valeat, requiratur, ac regulariter sufficit consensus majoris partis ipsius. Major pars capituli repræsentat totum capitulum.* — Quæritur I. Quænam concurrere debeant, ut aliquid censeatur capitulariter actum a toto capitulo, firmitatemque obtineat? Resp. I. Ad hoc, ut capitulum, collegium, aut alia universitas aliquid agere censeatur, actumque valeat, plura requiruntur. Et primo quidem requiritur, atque regulariter sufficit consensus majori partis ipsius. Ita communis; atque desumitur ex cap. I. h. t. ubi Summarium, et Abbas, n. 1. aliique passim, ponunt hanc regulam. « In universitatibus ecclesiasticis prævalet regulariter, quod fit a majori parte: nisi minor pars rationabiliter contradicat. » Concordat textus in cap. III. et IV. eod. cum similibus. Accedit ratio, quia capituli potestas in majori, et saniori parte capituli consistit. Barbosa, cit. tract. *de Canonicis.* cap. xxxviii. n. 3. allegans alios. Unde, quod major pars capituli facit, a toto capitulo intelligitur factum: nam major pars capituli, repræsentat totum capitulum; prout habetur in l. *Quod major.* ff.

Ad municipalem, illis verbis: « Quod major pars Curie efficit, pro eo habetur, ac si omnes egerint. » Additur tamen in data conclusione ly, « regulariter: » nam, ut taceatur, quod major illa pars debeat simul esse sanior, per textus n. 21. allegandos; dicta conclusio nonnullas alias patitur limitationes, juxta dicenda n. 24. et seqq.

12. *Requiritur insuper, ut omnes vocem activam habentes legitime convocentur.* — Resp. II. Insuper ad validitatem actorum capituli requiritur, ut omnes ad illud pertinentes, seu vocem activam habentes, legitime convocentur; conformiter proxime dictis n. 8. et 10. Alias enim uno eorum contempto, seu non vocato, qui debent, volunt, ac possunt interesse, posset is agere de contempto; et nisi velit pro bono pacis acquiescere actis aliorum, isthæc ad ejus instantiam erunt irritanda. Ita communis. Prior pars desumitur ex cap. 2. § *Hoc jus.* caus. 10. q. 2. ibi: « Majori parte ibidem servientium consentiente. » Atque specialiter loquendo de electione, patet ex c. *Quia propter. 42. de Election.* ubi statuitur, electionem esse celebrandam « præsentibus omnibus, qui debent, et volunt, et possunt commode interesse: » juncto quoad alteram partem conclusionis cap. *Quod sicut, 38. et c. Ecclesia vestra. 57. de Election.* ac dicendis infra n. 31.

13. *Et quod capitulares fuerint congregati capitulariter, et cum ipsis tractatus præhabitus.* — Resp. III. Rursus, ut capitulum censeatur aliquid fecisse, oportet, quod capitulares fuerint congregati capitulariter, et cum ipsis tractatus præhabitus, arg. cap. ult. h. t. ibi: « Tractatum communiter habuistis. » Neque sufficit, quod singuli canonici seorsim aliquid promittant, sententient, aut suam voluntatem declarent: alioquin enim singuli convenirent singulariter duntaxat, non autem collegialiter, juxta textum notabilem in c. *In Genesi. 55. de Election.* Joan. Honorius, n. 1. h. t.; Engel, eod. 5. et alii.

14. *Atque duæ partes capitularium sint præsentés, saltem spectato jure civili.* — Resp. IV. Ad hoc, ut capitulum quidpiam capitulariter tractet, præter legitimam ejus convocationem factam ab eo, ad quem pertinet convocatio capituli, et quod omnes et singuli, qui de jure vel consuetudine vocandi sunt, convocentur; ulterius requiritur, quod saltem duæ partes, seu duæ tertiæ capitularium, sint præsentés, v. g. ex duodecim octo. Ita Glossa, cap. I. vers. *Constitutum.* et Abbas,

ibid. n. 16. h. t. Riccius, in praxi *Variar. resolut.* p. II. resol. 280. et alii, istud tamen intelligentes sub distinctione proxime afferenda. Idque desumitur ex l. *Nullit.* et l. *Plane.* ff. *Quod cujusque universitatis nomine* etc. ubi ut actus Universitatis valeat, requiritur, quod « duæ partes adsint, aut amplius quam duæ: » in quibus duabus partibus connumeratur etiam is, qui tunc eligitur; ut cit. lit. *Plane.* dicitur. Siquidem universitas est persona ficta, seu repræsentata, l. *Mortuo,* et ibi Glossa, ff. *de Fidejussorib.*; Fagnanus, l. *Ad hæc.* n. 62. *de Religios. domib.* Et duæ partes repræsentant totam communitatem, per jura citata, juncta. l. III. ff. *de Decretis ab ordin. faciend.*; Abbas, cit. n. 26. et alii.

15. *Canonistæ quoad hoc distinguunt: et quomodo? — Atque istud verum est spectato jure civili, et secundum civilistas: nam, ut inquit Abbas, c. Cum omnes. n. 13. de Constitution. et Fagnanus, c. Cum ex injuncto. n. 49. de Novi oper. nuntiat.* Canonistæ communiter distinguunt. Quia (inquiunt) vel adest aliquis, puta, superior, ad quem spectat congregatio, seu convocatio, universitatis: et tunc, si ad illius mandatum non veniant omnes cæteroquin legitime vocati, poterunt venientes explicare actum, etiamsi non faciant duas tertias; imo etiamsi non interveniat major pars capituli: quia tunc convocatio superioris constituit cæteros non venientes in contumacia, et hæc privat illos facultate dandi vocem; c. *Cum nobis. 49. de Election.* Ubi « ad electionem faciendam accedere nolentes, alienos se fecisse videntur. » Unde Glossa, ibid. vers. *Alienos,* infert, quod, ex quo nolunt venire vocati, potest procedi sine ipsis, arg. c. *Prudentiam. 21. § Adjicimus. de Offic. judic. delegat.* Si vero non sit aliquis, ad quem spectet convocatio universitatis, tunc etiam secundum canonistas debent duæ tertiæ intervenire, per jura n. 14. allegata.

16. Intelligit hoc ultimum, nisi instet finis termini, præfixi universati ad expeditionem actus: quia tunc minor pars conveniens debet vocare alios, qui commode possunt vocari; eisque vocatis, sive venerint, sive non venerint, procedere possunt præsentés ad expediendum actum, v. g. electionem: non enim debet universitas privari suo jure ob contumacem absentiam majoris partis. Ita Innocentius c. *Cum ex injuncto. 2. de Novi oper. nuntiat.* Joan. Andreas, c. *In causis,*